

Diana Svobodová

ANGLICISMY UŽÍVANÉ K VYJÁDRĚNÍ EMOCÍ V KOMUNIKACI NA CHATU

Jedním z typů komunikace zprostředkované počítačovou technologií je *chat* ([čct], pův. angl. význam *neformální rozhovor, povídání*), spočívající v on-line komunikaci na Internetu. Chat umožňuje virtuální, nejčastěji verbální, kontakt dvou až několika desítek účastníků přítomných ve virtuální místnosti – tzv. *chatroomu*. Přestože primárně se jedná o komunikaci realizovanou písemnou formou, nepostrádá chat řadu prvků mluvenosti a tam, kde je to nutné, si komunikanti vypomáhají řadou grafických prostředků, které jsou právě pro chat (někdy téměř výlučně) typické.

Tak jako v jiných typech komunikace, i na chatu mají autoři potřebu vyjadřovat své emoce. K tomu jim slouží v některých případech také výrazy cizího původu, nejčastěji anglicismy, resp. internacionalismy, které jsou v současné době považovány za výrazy moderní a především mladí lidé je chápou jako organickou a nedílnou součást své vzájemné komunikace. Ve srovnání s českými výrazy stejného nebo podobného významu se anglicismy často jeví jako významově „silnější“ a vzhledem k tomu, že počítačová terminologie s angličtinou pracuje běžně, mohou na chatu být anglické výrazy leckdy považovány i za vhodnější, přiléhavější či výstižnější.

Z hlediska komunikantů se v rámci zpracovávání velmi bohatého výchozího materiálu získaného z řady různých typů *chatroomů*¹ neprojevila žádná výraznější závislost frekvence a způsobu užívání anglických a jiných přejatých výrazů na základních sociálních charakteristikách účastníků komunikace (pokud je bylo možno z materiálu určit, nebo alespoň odhadnout) nebo primárním tematickým zaměřením místnosti, které stejně v řadě případů nebylo účastníky dodržováno. Pokud lze o nějakém ovlivnění hovořit, pak snad existuje souvislost s momentálním tématem chatu (oblast hudby, stylu, sportu, sexu, počítačů apod.)

¹ Příspěvek vznikl za podpory grantového projektu GA ČR 405/04/1035 Lingvistické aspekty jednoho typu komunikace na Internetu (čeština na chatu).

– tam se však obvykle jedná o určitý typ názvosloví, do něhož se expresivita a vyjadřování emocí příliš nepromítá.

V tomto příspěvku se tedy autorka zabývá tematicky nezaměřenými anglicismy a některými dalšími přejatými výrazy, které byly použity jako projevy emocí v různých chatroomech, při diskusi na různá témata mezi účastníky bez rozlišení věku a pohlaví. Pro představu zasazení do celkového textu a dokreslení významu jsou příklady většinou uváděny v minimálním nezbytném kontextu, tedy včetně příslušných částí replik, v nichž byly užity. V nezbytných případech byly provedeny dílčí úpravy (doplnění diakritiky pro lepší srozumitelnost; ostatní pravopisné jevy a interpunkce byly vesměs ponechány původní).

Jedním z nejčastějších typů výrazů užívaných k vyjádření emocí jsou různé anglicismy, resp. internacionalismy, s kvalifikujícím významem. Emocionalita, resp. expresivita, u nich může být buď vyhraněně pozitivní, nebo negativní, nebo se může jednat užití z důvodů individuálních, které zná pouze autor (účastník chatu) a ve svých vstupech je pouze naznačuje, nebo jsou zcela implicitní. Velmi frekventovaným výrazem užívaným ve funkci nesklonného adjektiva, příslovce nebo citoslovce je slovo latinského původu *super*, adoptované a adaptované spolu s řadou anglicismů. V češtině jsme si již zvykli na jeho obvyklou pozici prefixoidu, resp. radixoidu, která se však v komunikaci na chatu příliš neobjevuje, mimo jiné také z důvodu časté snahy o stručnost vyjádření. Nicméně obecně se tyto radixoidy s významem kvantifikačně-kvalifikačním v omezené míře objevují ve výrazech typu *extratrída*, *megasraz*, *ultrahustej* apod. Výraz *super* se užívá v grafické podobě původní (*je tady nákej sexy kluk na super pokec*; *není tady nějaká super holčina, co by chtěla pokecat se super klučinou?*; *tak doufám, že to bude furt jen super*; *jednou totálně super, někdy totálně na nic*) – za povšimnutí však stojí, že ve všech uvedených příkladech se v blízkosti slova *super* objevuje některé příznakové slovo z oblasti češtiny substandardní, výraz expresivní, slovtvorný neologismus apod. Význam může být zvýrazněn verzálkami (*pokecá někdo SUPER???*), zmnožováním grafémů (*tady všecko supeeeer*; *stále na to myslím bylo to suuuuuperrrrrrrrr*), případně spojením s jiným výrazem, u něhož se grafémy zmnoží (*super kusssssssssssss*). Stejně jako u řady jiných kvalifikujících výrazů může být význam jak pozitivní, tak negativní – takto by bylo možno chápat i některé z uvedených příkladů, ale někdy je to zřejmé už z použité formulace naznačující ironii (*opravdu super pokec bayyyyyyyyy*). Počeštění má v podstatě dvojí základní podobu – buď adaptaci na základě výslovnosti (*pokecá nějakaj supr pěknej kluk se supr pěknou holčinou*), nebo se jedná o odvozená adjektiva, z nichž varianta *suprový* je snad standardu nejbližší, ostatní se mu více či méně vzdalují (*čužel tady fčira někdo na ten suprovej hokej?*; *pokecá nákej supráckej kluk?*; *mám suproš hudbu*; *někdo super na suproš pokec?*).

Mezi typická pozitivně hodnotící adjektiva anglického původu užívaná v současné češtině patří *good*, *cool* a *fine*. První jmenované se vyskytuje v drtivé většině v původní grafické podobě, a to v pozici nesklonného adjektiva (*máš nějakou good náladu ne*; aktualizace vyznívá spojení *starý good časy*), adverbia – obvykle se zde kryje s použitím slova *good* coby příslovce i v angličtině; kde má být *well*, tam se v češtině *good* neobjevuje (*dyť vypadáš good*) a je tam správně použit výraz *well* (*máme se well*). Na pomezí slovních druhů stojí výraz ve spojení *fuckt good, co ty?*. Vzhledem ke zdvojenému grafému v neutrální podobě je zmnožení za účelem vyjádření expresivity nasnadě (*sou na tancování úplně goood; @LL ... mějte se GOOOOOOOOOD*). Zcela výjimečná je grafická podoba *gut*, naznačující spíš interferenci s němčinou.

Adjektivum *cool* je dnes především mezi mládeží velmi populární a obvykle označuje vysoce kladné hodnocení (ekvivalenty: *úžasný, skvělý, senzační*, příklady: *máš cool jednoslovný odpovědi; napiš nějaká cool holčino; lidi pošlete něgdo nějakou cool fotečku ať je prcka; tohle je prostě cool; je tu nějaká sexy holka na pokec s cool klukem?*), nebo v sobě přímo zahrnuje význam *nejnovější, aktuální*. V excerpovaném materiálu se také objevilo užití výrazu v pozici adverbia (*mám se cool*) i grafické zvýraznění (*coool... ty si dělal hudbu?*).

Neotřelost a aktuálnost již v češtině ztratil výraz *fajn*, v jazyce chatu se však netradičně vzhledem ke stáří přejetí výrazu objevuje v pozici nesklonného adjektiva s původním anglickým pravopisem (*hi @ll pokecá nějaká fine slečna kolem 15ti?*). Ale i zde je obvyklá adaptovaná forma a funkce adverbia (*já se mám celkem fajn*), a to i v derivované podobě (*mám se fajnově*).

V souvislosti s uvedením adjektiva *good* se nelze nezmínit o jeho superlativu *best*, resp. *the best*, který v komunikaci chatu obvykle vyjadřuje vysokou míru emocí, nadšení a radost – nejčastěji v oblasti sportu (*Baník je the best; Vokoun is the best brankář; Češi sou best!; Češi! Best team!*) a populární hudby (*Anet-the best; LMS je můj best song*). Výraz může být samozřejmě také součástí celoanglického hodnocení (*Pulp Fiction – best movie ever*).

Z adjektiv označujících příjemné pocity a celkové rozpoložení se v jazyce chatu často objevuje ještě výraz *happy* (výhradně v původní anglické formě – *člověk není stavěný jen na happy život; až na meniskus jsem happy*). Relativně časté je přídavné jméno *free*, které však může mít dle kontextu tři základní významy: 1. v souvislosti se seznamováním, flirty apod. označuje *osobu volnou, nezadanou* (a někdy se tento základní význam může snoubit s významem *svobodný, nevázaný, rozpustilý*, který toto slovo v angličtině také má): *je tu někdo free na pokec?; je tady nějaká free holka na chat; slečinky, našla by se tu nějaká free holčina?*; 2. druhý jmenovaný význam převládá u spojení *prostě je to tam free ...*; 3. význam *volný* ve smyslu *bez poplatku, registrace, identifikace* apod. – *hele je to tam v akci free; já jsem vám to říkal že tam je free přístup*.

Výraz *perfektní* se dnes v češtině užívá pro pozitivní hodnocení často, v původní anglické podobě je však vzácný: *dvěma slovy: perfect day*. Volba výrazu *easy* místo *jednoduchý* je motivována pravděpodobně krátkostí anglického slova – *jednou sem f tom dělal nějaký pokus a celkem easy*, může však být eliptickým označením letecké společnosti Easy Jet – *ted' jdu volat do easy a zkusím si posunout let*.

U některých adjektiv s významem citově neutrálním se právě užití anglicismu místo obvyklého výrazu českého může stát zdrojem vyjádření emocí, zdůrazněním významu, snahou o vtipnost apod.: *víkend už máme full; jsem total nemohoucí; sem invisible; já jsem tušil že budu oba passive; nějaký big problem, puso?; big byk přišel; budu ready; dej si vodku a seš ready*; totéž platí i pro zájmena: *nou pokec?*. Zřejmě opět snaha o ekonomičnost vyjadřování (mimo jiné) vede autory k užití výrazu *new*: *něco new?; ani new objef co se holek týče; už sis vybral new car?; něco neeeeeew?*

Typicky emocionálními výrazy pak jsou hodnocení typu *unbelievable* (*neuvěřitelné*), nebo výrazy ještě silnější: *strašné, hrozné, přišerné, angl. horrible, terrible* (*stojím si za „horrible“ – reakce: po zkouknutí tvých fot si asi také budu stát za tvým horrible*).

Častý výskyt anglicismů na chatu někdy vede *chataře* (v češtině zajímavé slovotvorné homonymum, resp. homograf, s majiteli rekreačních zařízení) k jevu, který v našem současném jazyce není zcela neobvyklý, a to je návrat k původní grafické podobě již adaptovaného anglicismu (*odpočívám před weekendem, kuriózně v této souvislosti vyznívá forma wejkend: užijte si wejkend*). Netradiční je však částečné přejímání anglických vazeb, do nichž jsou vkládány výrazy jak české, tak přejaté – adaptované (*nebude nějaká ekšn ted' o vikend?*).

Ve srovnání s výrazy *rodina, rodinka, příbuzní, manželka* apod. se jeví jako méně tradiční či otřelé užití výrazu *family* (*pokud toužíš zapadnout do naší Adamsovic family – no problem; zaměstnej family a jiný otroky; škola, family? – „identifikační“ otázka při seznamování; koukám že se mi sem slejzá celá family*), případně anglického přivlastňovacího zájmena (*řekni your at' veme děti sebou*).

Označení osob také skýtá možnosti k expresivitě a osobitosti jazykového projevu, v určitých kontextech však mohou anglicismy obsahovat i více či méně skryté vedlejší významy – např. *boy* nebo *man* jsou jistě „zajímavější“ než *kluk, muž, přítel* apod. (*je tady nějaký pěkněj boy?; kecá tu nákej „boy“; nás dneska s manem dávala tak do kupy, až jsme se z toho rozešli*). Pojmenování typu *king* se užívají jak pro výraz obdivu, tak ve významu opačném k vyjádření ironie (*tak to seš teda king*). Negativně jsou obvykle vnímány výrazy označující homosexuály, což platí pro jejich anglická i neanglická pojmenování (*jsi gáj ... prý teda to psali v Blesku; nebud'te jak gájové a bud'te hodní*).

Samostatnou kapitolu komunikace na chatu tvoří výrazy, jimiž se účastníci navzájem oslovují. Ani zde nejsou anglicismy výjimkou, ať už se jedná

o oslovení obecná, tj. všech ostatních, nebo jedné konkrétní osoby. V tomto kontextu se výrazu typu *all*, *people* nebo *peoples* jeví jako vcelku neutrální (*hello all*; *zdar all*), mohou se však objevit i v deminutivních podobách (*nazdárek peoplíci!!!*; *papa píplíci*), nebo se v nich projevuje určitá záměrná „selekce“, obvykle za účelem seznámení (*pokecá anyboy?*; *pokecá někdo (only girls)*), cílené vyhledávání určitého typu (*nějaká redhead?* :-) červenovlasá), nebo snaha o vskutku neobvyklý výraz (*hi evrybaby*). Oslovení jednotlivců nepostrádají expresivitu, ať už inherentní (*pojeď na hřiště love*; *achojinky love*; *helloooooo darling*; *ale nic, ty zero!*; *kick me baby*), nebo adherentní (*ahojda sister ... jak se vede, stará kůže?*).

Častěji než český výraz *prosím* se objevuje anglické *please*, jehož užití má opět význam obvykle aktualizací nebo emocionální. Grafické podoby jsou různé, od formy původní (z *Prahy please!*), event. pro zvýraznění psané verzálkami (*hledám nějakou slečnu ... PLEASE*), přes zkrácené ve třech základních variantách (*lidi pokecá někdo pleas*; *už mi to nepiš pls*; *nebal moji segru PLS*) až po graficky adaptované na základě výslovnosti anglické (*pliiiz*; *nevíte někdo pliiiiiiz, kde se stahujou písničky*) nebo počestěné (*no tak plís prohodí nějaká roštěnka několik písmenek*). Zvýraznění množžením grafémů má opět různé variace (*pleaseeeee*, *nepopovídá si...*; *pište pplleeeasse*; *vzkážeš jí něco plsss*).

Anglický ekvivalent reakce typu „bez komentáře“, tj. *no comment*, je nutno posuzovat vždy v kontextu situace – někdy se jeví jako reakce nezdvořilá, v podstatě negativní, jindy neutrální a v určitých situacích je to ten nejzdvořilejší způsob, jak reagovat – což se projevuje i v některých replikách na chatu. Grafická podoba je v podstatě trojí – původní (*no comment ... diplomaticky řečeno*), graficky zvýrazněná (*NO COOUMENT*) a adaptovaná (*no coment se nechci rozčilovat*). Až komicky působí (pravděpodobný) překlep typu „*no cemment*“.

Za příznakové lze považovat každé použití anglicismu, které neodpovídá obvyklé komunikaci v současné češtině, a to v dané frekvenci ani mezi mladými lidmi. Patří sem např. poděkování, které se objevuje v podobě původní (*jen abych byla v obraze – thanks*; *ví někdo kolik dopad hokey? thanks*), zkrácené (*thanx*; *bez linků na sklo thx*) i transkribované (*doufám že to bude něco jiného než fenk jů; frnk ju ... fenk teda ju*).

Nominální vyjadřování, snaha o úspornost a užití anglických vazeb se projevují i v tzv. seznamovacích replikách typu: *nějaká mazlivka by se tu nenašla ... for me*; *já 20/176/63, blond, někdo starší por me?* (zde možný buď překlep, nebo vliv španělštiny, ovšem pouze v předložce); *někdo free for me?*; *klučina 16, 17 for meeeee*.

Příležitost k vyjádření negativních emocí skýtají anglické vulgarismy, k nimž se účastníci chatu uchylují ve snaze vyhnout se vulgarismům českým, za něž obvykle správce místnosti vylučuje účastníka z další komunikace. Jedním

z nich je anglické slovo *shit* (substantivum, verbum, interjekce), s nímž se můžeme setkat relativně často, obvykle v původní anglické podobě ve funkci interjekce (*shit, sem ji nestih; shit sem se sek; já tam dorazím asi na 6-7dmou shit ...; shit goal; shiiiiiiiiit*), substantiva (*ne blondýny to je shit; tak tady je to extrémní bullshit; ale je na shit že to docela už vopakujou; Canada=SHITI!!!!* – reakce na průběh zápasu MS v hokeji; *neboj ... sou to šiti; jooooo Kanada do shitu!!!*) nebo nesklonného adjektiva (*mám tu nějaké víno a nějakou shit vodku; lidi tady to je fakt šit*).

Srovnatelná situace je u hovorového anglického tvaru *shut up*, užívaného v původní podobě – ovšem s poznámkou, že se významově vztahuje ke komunikaci mluvené a vztaženo k psanému textu vyznívá paradoxně (*SHUT UP!! Hňupe...; Shut up*); pseudoanglicky je „zašifrován“ i jeden z českých vulgarismů (*Češi in the pič*).

Dalším vulgarismem je anglický výraz *fuck* (v anglickém jazyce verbum, substantivum nebo interjekce), který se na chatu po vzoru angličtiny vyskytuje v podobě neohebného slovesa, a to v grafické formě původní (*FUCK OFF!!!; fuck McDonald's; fuck off Julián a Dolínek!* – reakce na soutěž Česko hledá SuperStar I), nebo počestěné (*fakju, já jdu*). Grafická a zvuková podobnost s některými českými slovy (*fuk, fakt, fakan*) se projevuje i v reakcích některých komunikantů, kteří tyto homografy a homofony užívají záměrně za účelem jazykové hry – např. *fuk? nebo fuck?; takže fuckt husa!; hledám někoho fuckt pohodovýho; Fuckane :o*).

Sloveso *fuck* může být v komunikaci na chatu také slovtvorně a morfoloicky adaptováno a časováno dle 3. slovesné třídy. Grafická podoba může být původní (*ti co s tebou nesouhlasí fuckujou...; nemusíš je hned fuckovat*) i počestěná (*já na tu ostrahu fakuju*).

Z dalších adaptovaných sloves je v tomto kontextu zajímavé uvést tvary *helpnout* (2. sl. třída; *tak mi helpni*), *sexovat* (3. třída; *ty jsi někdy s Berund'áčkem sééxovala*), *waitit* (4. třída; *budu tady waitit*), *killnout* (2. třída; *jdu se killnout na kole*). Nejčastějšími slovesy jsou *chat*, resp. *chatovat*, a *kick*, resp. *kickovat*, které se užívá pro vyhození (doslova vykopnutí) z místností. Obě se adaptují podle 3. slovesné třídy (*můžeme chatovat; vy ste chatovali; prochatoval; by si chtěl kapku zachatovat; za sprostý výrazy tě budu kickovat; hnedka kickuj; kdo promluví sprostě, toho kicknu!; abych tě nekicknul!!!*; výjimečně i v graficky adaptované podobě: *jak se četuje na tom vebu*). Druhé jmenované sloveso získává expresivitu také zmnožením grafémů (*kiiiiiiiick please*). V souvislosti s anglickými slovesy se nelze nezmínit o slovese *go*, které je již nějakou dobu v češtině užíváno ve spojení *o co* (častěji obecně česky *vo co*) *go*, což je z hlediska anglické morfologie tvar logicky nesprávný a v češtině je stále ještě v řadě kontextů toto spojení považováno za nevhodné. V komunikaci na chatu, která má obvykle ráz neformální, lze tento způsob vyjádření tolerovat, i když i zde z kontextu vyplývá, že má lehce negativně expresivní nádech (*čuus, vo co*

kombinace s němčinou a následně češtinou (silně expresivní vyjádření údivu: *What?? Was ist das?? Kdo ses??*), nebo víceslovná spojení typu *se kukni budeš falling in love; nazdar bráááácho whats up*. Ojedinelé se lze setkat i s jinými jazyky, např. latinou (*dives, qui sapiens est*).

O konkrétních důvodech užití (leckdy i opakovaného) některých anglických slov můžeme i se znalostí kontextu v rámci chatu pouze spekulovat: např. formulace typu *řekne mi někdo kolik je time?; došel mi petrol; v práci jsem TOTAL RECALL; ale flashpoint bych dal o víkendu*. Snad pro zmírnění, omluvu (nepovedeného) vtipu, žertu se často užívá anglický výraz *joke (nic ve zlým jen joke; to byl jen joke...)*. Nijak překvapivá není informace, že mezi mladými lidmi je obvyklé nahrazovat slovo *peníze* (event. označení původními argotismy typu *prachy, love* apod.) anglicismem *money (potřebuju money!!!; jasný ... každé potřebuje money; sorry ... no money no funny...)*. Podvědomé důvody mezijazykové (interference s anglicky psanými dokumenty, pracovními texty apod.) i specificky lingvistické (výslovnost blízká obecně českému *-ej-*, sousedství neznělé bilabiály a kmitavé frikativy podobně jako v českých expresivech) mohou stát za záměnou výslovnosti (a v chatu tudíž i grafické podoby) výrazů *papír* a *paper [pejpr]* (*není schopnej si zařídit takovu stupidní záležitost jako podání pejpru; teď to zdržuješ ty akorát já ty pejpry už mám hotový*).

Je nesporné, že v neformální komunikaci, která na chatu probíhá, se její aktéři neubrání vyjadřování svých pocitů a emocí. Vzhledem k tomu, že svým způsobem chat nahrazuje přímý kontakt lidí a u některých může kompenzovat nedostatek osobních setkání a interpersonální komunikace, a uspokojovat tak nenaplněnou potřebu mezilidských vztahů, tvoří všechny způsoby, jakými lze emotivní stránku komunikace vyjádřit, součást jeho jazyka. Že se tak mnohdy děje prostřednictvím angličtiny či jejího vlivu, je nasnadě především z důvodu její všeobecné znalosti mezi mladými lidmi, kteří tvoří převážnou část komunikantů: nemusí se jednat o znalost dokonalou, často se omezuje jen na několik frází, pozdravů, frekventovaných slov z určitých oblastí apod. Vedle takto specifikované znalosti angličtiny zde nepochybně hraje roli i jistá módnost a obliba nenucenosti při zacházení s jazykem jako komunikačním prostředkem obecně.

Literatura

Akademický slovník cizích slov, Praha 1998.

Hais K., Hodek B., *Velký anglicko-český slovník*, Praha 1991–1993.

Martincová O., *Nová slova v češtině (Slovník neologizmů)*, Praha 1998.

Martincová O., *Nová slova v češtině (Slovník neologizmů) 2*, Praha 2004.

Diana Svobodová

**THE LOANWORDS OF ENGLISH ORIGIN USED WITHIN THE CHAT
COMMUNICATION TO EXPRESS EMOTIONS**

(Summary)

The text deals with loanwords of English origin used within the chat communication to express emotions. The author mentions lots of examples of words and sentences belonging to many spheres and levels of the language that are used in their original English or adapted forms, and tries to explain reasons why the communicants (mainly young people) prefer words outside their native language in these situations.